

2023-03-30

Dnr: SOC 2022/248

Handläggare
Anders Lundberg
anders.lundberg@vanersborg.se
0521-72 16 54

Mottagare
Socialnämnden

Mål och resursplan för socialnämnden 2024-2026

Förslag till beslut

Socialnämnden överlämnar förslag till Mål- och resursplan 2024-2026 till kommunstyrelsen med följande förslag:

1. Föreslås åtgärder inom ASI med motsvarande 3 100 tkr för att klara utökad driftskostnad för daglig verksamhet LSS. Detta innebär reduktion av antalet medarbetare inom AME respektive daglig verksamhet LSS med sex tjänster.
2. Avveckla ett boende inom LSS för att klara budget i balans inom personligt stöd och omsorg utöver de åtgärder verksamhetsinriktningen på egen delegation genomför. Detta innebär en kostnadsbesparing med 5 000 tkr på helårsbasis.
3. Pausa arbetet med heltid som norm då bedömningen görs av förvaltningen att det inte är möjligt att rymma kostnadsökningen som avtalet innebär inom budgeterad ram.
4. Anpassa arbetstidsmättet inom Kommunals avtalsområde lokalt till att motsvara det centrala avtalet om 38,25 för medarbetare som arbetar dag/kväll, vilket motsvarar en beräknad kostnadsbesparing med 20 000 tkr.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har presenterat resursbehov utifrån de förändringar som sker och har skett i verksamheten utifrån kommuninvånarnas behov inför 2024-2026 för socialnämnden, samt för kommunstyrelsens budgetberedning. Behoven inför 2024-2026 finns främst inom individ och familjeomsorgen, personligt stöd och omsorg samt arbete sysselsättning och integration. Övriga verksamheter bedöms bedriva verksamheten inom anvisad budgetram 2024 med stöd av statsbidrag samt tillfälliga budgetanslag.

Anvisad budgetram som kommunstyrelsen fattade beslut om 2023-02-22 och som socialnämnden har att förhålla sig till inför 2024 innebär en viss ramökning jämfört med 2023. Efter beräkningar förvaltningen gjort inför 2024 är bedömningen att behovet överstiger anvisad budgetram med 52 100 tkr inför 2024.

Förvaltningschef med ledning gör bedömning att socialnämnden skulle behöva tillföras ytterligare budget för att klara verksamheten såsom den är uppbyggd idag.

Beredning

Ärendet har beretts i förvaltningens samverkansorgan FSG utifrån MBL § 19 samt MBL §11.

Underlag

Mål- och resursplandokument med bilagor

Karin Hallberg
Förvaltningschef

Bilagor

1. Mål och resursplan 2024-2026
2. Förslag på åtgärder och konsekvensbeskrivningar MRP 2024-2026
3. Investeringsbudget 2024-2026
4. Sammanträdesprotokoll från FSG 2023-04-04 enligt § 19 MBL respektive 2023-04-13 enligt § 11 MBL

Sändlista

Kommunstyrelsen

Socialnämnden

1. Verksamhetsbeskrivning

Socialförvaltningen är indelad i åtta avdelningar och leds av en förvaltningschef samt åtta verksamhetschefer. Förvaltningen arbetar på uppdrag åt socialnämnden och ska förhålla sig till flertalet lagrum. Socialtjänstlagen (SoL), Lagen om vård av unga (LVU), Lagen om vård av missbrukare (LVM), Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Nyckeltal

Äldreomsorg	MRP 2024	MRP 2023	Bokslut 2022
Äldreboende platser*	362	362	347
Korttidsplatser	26	24	26
Antal vårdtagare hemtjänst	710	i.u	710
Hemtjänst timmar	250 000	240 000	235 214
Antal inskriva i hemsjukvård	1 080	i.u	1 078
Vård dagar med betalansvar	66	0	196

Personligt stöd och omsorg	MRP 2024	MRP 2023	Bokslut 2022
Boendeplatser LSS/SoL	188	196	196
Antal Boendebeslut LSS/SoL	188	203	194
Antal boendestödsbeslut SoL	115	100	113
Köpta externa platser LSS/SoL	8	10	14
Personer med personlig-assistans, SFB och LSS	60	55	57

Individ- och familjeomsorg	MRP 2024	MRP 2023	Bokslut 2022
Vård dagar, HVB 0-21 år	4 500	2 500	4 520
Vård dagar familjehem 0-21 år	24 500	26 800	24 339
Vård dagar, HVB vuxna	360	380	293
Bidragshushåll, försörjningsstöd	750	830	735
Försörjningsstöd, Mnkr netto	44	47	46
Ensamkommande flyktingbarn	5	8	5

Arbete, sysselsättning och integration	MRP 2024	MRP 2023	Bokslut 2022
Antal mottagna flyktingar	25	110	23
Antal beslut dagl.verks. LSS	200	200	191
Antal anvisade personer	650	710	604

Nyckeltalen som avser MRP 2024 är den bedömning förvaltningen gör att volymerna ska uppgå till. I vissa fall finns under 2023 inte budgettäckning för volymerna men genom beskrivna åtgärder och ramanpassningar beräknas dessa rymmas inom ram 2024.

2. Förväntade resultat

Nämndens förväntade resultat ska bidra till att kommunens inriktningsmål uppnås.

Inriktningsmål: Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Förväntade resultat:

- Upplevelsen hos förvaltningens målgrupper av att kunna påverka utförandet av sina biståndsbedömda insatser ska uppgå till minst rikssnitt i nationella brukarundersökningar
- Förvaltningen ska möjliggöra att fler personer med funktionsnedsättning kommer vidare till extern plats för arbete/sysselsättning
- Antal hushåll som uppbär försörjningsstöd ska minska 2024 jämfört med 2023 och antal hushåll 18-24 år som uppbär försörjningsstöd ska minska till förmån för egen försörjning 2024 jämfört med 2023
- Förvaltningen ska ha fokus på att uppmärksamma våld i nära relationer för socialnämndens målgrupper i syfte att minska dess förekomst genom följsamhet till upprättad handlingsplan

Socialnämnden

Inriktningsmål: Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Förväntade resultat:

- En ökad andel av ungdomar som varken arbetar eller studerar återgår till studier

Inriktningsmål: Vänersborg är en ekologisk hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Förväntade resultat:

- Förvaltningen ska arbeta för att öka beställningarna till Remöbleras verksamhet gällande cirkulära möbler

Inriktningsmål: Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Förväntade resultat:

- Resultatet i nationella jämförelser och brukarundersökningar ska ligga på minst rikssnitt
- En större självständighet för förvaltningens målgrupper ska uppnås genom ökad användning av digitala hjälpmedel och välfärdsteknik
- En högre effektivitet ska uppnås inom verksamheten genom ökad digitalisering och användning av välfärdsteknik

Inriktningsmål: Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Förväntade resultat:

- Förvaltningens resultat gällande hållbart medarbetarindex ska uppgå till minst 80
- Förvaltningens totala sjukfrånvaro ska minska till 10 % 2024

socialnämnden. Till kommunstyrelsen omfördelades 45 tkr till partnerskap med brottsofferjouren (IOP).

Socialnämndens förslag:

Socialförvaltningen har behov av 52 100 tkr inför år 2024 fördelat på försörjningsstöd 12 000 tkr, 26 000 tkr för placeringar av barn och unga inom IFO, 2 000 tkr personalförstärkningar inom IFO, 9 000 tkr för köpta externa platser LSS och SoL inom PSO samt 3 100 tkr för daglig verksamhet LSS inom ASI. Utifrån anvisningarna i arbetet med MRP 2024-2026 ska socialförvaltningen finansiera dessa ekonomiska behov inom föreslagen budgetram från Kommunstyrelsen. För att klara finansiering inom ram föreslås åtgärder inom ASI med motsvarande 3 100 tkr för att klara utökad driftskostnad för daglig verksamhet LSS. Detta innebär reduktion av antalet medarbetare inom AME respektive daglig verksamhet LSS med sex tjänster, avveckla ett boende inom LSS för att klara budget i balans inom personligt stöd och omsorg utöver de åtgärder verksamhetsinriktningen på egen delegation genomför. Detta innebär en kostnadsbesparing med 5 000 tkr på helårsbasis, pausa arbetet med heltid samt att anpassa arbetstidsmättet inom Kommunals avtalsområde lokalt till att motsvara det centrala avtalet om 38,25 för medarbetare som arbetar dag/kväll, vilket motsvarar en beräknad kostnadsbesparing med 20 000 tkr.

Kommunfullmäktiges beslut:

3. Ekonomiska resurser

3.1 Driftbudget

Anvisad budgetram

I anvisningarna fastställdes socialnämndens budgetram 2024 till 1 130 455 tkr. Inflationskompensationen ökade ramen med 4 003 tkr. Socialnämnden tillfördes netto 8 841 tkr för utökade verksamheter som följer av statens tillskott i de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. Beloppet består av både tillskott och avdrag av nämndens ram. I tillskottet till statsbidragspåsen ingår en tillfällig utökning under 2024 till äldreomsorgen om 10 321 tkr. Det innebär att den delen är ett ettårsanslag till

Resultaträkning, mnkr

Socialnämnden

Resultaträkning mnkr	Budget 2024	Budget 2023	Bokslut 2022
Statsbidrag	46,5	55,0	114,6
Övriga intäkter	263,3	214,0	222,4
Summa intäkter	309,8	269,0	337,0
Personalkostnader	932,0	919,9	897,3
Omkostnader	505,0	459,0	522,7
Avskrivningar/internränta	3,3	4,4	4,1
Summa kostnader	1 440,3	1 383,4	1 424,1
Nettokostnader	1 130,5	1 114,4	1 087,1

Anslagsredovisningsnivå, mnkr

Anslagsredovisning mnkr	Netto 2024	Intäkt 2024	Kostnad 2024
Nämnd och administration	61,7	2,4	64,1
Äldreomsorg	550,1	246,3	796,4
Individ- och familjeomsorg	178,0	5,1	183,1
Personligt stöd och omsorg	275,2	40,0	315,2
Arbete, sysselsättning och integration	65,5	16,0	81,5
Summa	1130,5	309,8	1440,3

3.2 Investeringsbudget

Inventarier

Socialnämnden har behov av ny och återinvesteringar i möbler och hjälpmedel. Ökade driftskostnader täcks inom ram.

Fastighetsinvesteringar

Socialnämnden har behov av investeringar i ett boende (5 platser) för personer med sammansatta behov, projektering av nytt serviceboende LSS (10 platser) samt projektering av nytt boende inom socialpsykiatri (10 platser) under planperioden. Driftskostnader för boende för personer med sammansatta behov beräknas endast till del kunna rymmas inom ram varför ca 6 000 tkr kan komma att äskas i MRP 2025-2027. Vid eventuell uppstart av nytt serviceboende kan driftsmedel om cirka 6 000 tkr komma att äskas i MRP 2027-2029. Eventuell uppstart av nytt psykiatriboende beräknas rymmas inom ram.

Socialnämnden

Socialförvaltningen

Ekonomiska behov 2024

Socialförvaltning har behov av 52 100 tkr inför år 2024.

Behoven inom förvaltningen ser kortfattat ut som så här:

- Individ och familjeomsorg 40 000 tkr
- Arbete, sysselsättning och integration 3 100 tkr
- Personligt stöd och omsorg 9 000 tkr

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Förvaltningen står i och inför en samhällsutveckling där den demografiska förändringen visar på ökat antal äldre, ökat antal barn/unga i Vänersborg, färre i arbetsför ålder och genom det svårare att rekrytera medarbetare till de olika professionerna, fler kvar kopplat till förändringar i lagstiftning, sviktande statsbidrag och utmaningar avseende att klara alla behov inom befintlig budgetram. Förvaltningen har också en hög sjukfrånvaro vilket påverkar såväl den totala kostnadsbilden samt också verksamheternas planering. Förvaltningen omfamnar detta genom flertalet förbättringsåtgärder, handlingsplaner och aktiviteter men står i en stor utmaning i att få allt att gå ihop.

Kostnaderna för försörjningsstöd har succesivt minskat de senaste två åren, huvudorsaken till detta bedöms vara ett effektivt metodiskt arbete avseende brukare med hög ohälsa, utökad samverkan med Arbetsmarknadsenheten för brukare med arbetsförmåga i kombination med en minskad arbetslöshet under 2022, då behovet av arbetskraft ökade efter pan-

demin inom vissa yrkesområden. I Arbetsförmedlingens prognos som publicerades 23-02-06 (*"Prognos för utbetalningar 2023–2026"*) framgår att arbetslösheten beräknas öka under 2023 och första halvåret 2024 med anledning av lågkonjunkturen för att därefter stabiliseras. Riksnormen höjdes inför 2023 med 8,6 %, i jämförelse med tidigare års höjningar som legat på ca 2 %. Troligtvis kommer vi att se höjningar av riksnormen även de närmaste åren på grund av inflation och konjunktur.

Orsakerna till att fler människor i vårt samhälle är i behov av försörjningsstöd för att klara sitt uppehälle är flera, men samtliga bedöms kopplas till övergripande arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik samt förändrade regelverk och organisering hos Försäkringskassa och Arbetsförmedling. Vi som organisation ser att vi starkt påverkas av detta genom att vi behöver ta ett större ansvar gällande arbetsmarknadsenhetens uppdrag, än vad vi kanske ska behöva. Förvaltningsledningen menar att dessa kostnader inte enbart kan vara förvaltningens ansvar att klara inom befintlig budgetram, med neddragningar för andra målgrupper som konsekvens, utan bedömer att frågan är långt större än så och därför behöver lyftas till såväl Kommunstyrelsen som Kommunfullmäktige för samtal och beslut om hur finansieringen långsiktigt ska lösas.

Inför 2024 bedöms kostnaden över budgetram uppgå till 12 000 tkr för utbetalt försörjningsstöd. Förvaltningen bedömer att kostnaden borde tillföras socialnämnden inför 2024, då det bedöms svårt att klara en budget i balans så som utvecklingen ser ut med prognos gällande stigande arbetslöshet samt inflation. Socialförvaltningens metodiska arbete behöver också längre tid på sig för att se ytterligare eventuella effekter.

Socialnämnden

Antalet orosanmälningar kring barn- och unga har ökat kraftigt de senaste åren, men särskilt under 2022. Under perioden 2018–2022 har antalet orosanmälningar och inkommande information ökat med 61 % (1 436 st. 2018 att jämföras med 2 314 st. 2022). Antalet placeringar och därmed också kostnader för barn och unga har också ökat kraftigt de senaste åren. Särskilt stor ökning har skett avseende HVB- och institutionskostnader för unga i åldern 12–18 år. Prognosen för placeringar barn och unga på institution och HVB för 2022 är i dagsläget ett underskott på 19 700 tkr. Antalet placerade barn och unga på institution är väldigt kostnadskrävande och svåra att prognostisera på längre sikt. Målet är alltid att placeringen ska vara så kortvarig som möjligt tills de akuta behoven är tillgodosedda och kan övergå i annan insats. Här finns dock en betydlig risk att behovet av placeringar kommer att ligga fortsatt högt, inte minst med tanke på den nationella utvecklingen där vi ser ökat antal orosanmälningar, placeringar och att barn- och ungas psykiska hälsa försämrats. Kostnad för placeringar beräknas överstiga budgetramen inom IFO med 26 000 tkr inför 2024, i ett värsta scenario så som verksamheten kan överblicka nu. Denna kostnad kan ändras såväl upp som ner. Individ och familjeomsorgen kraftsamlar för att metodiskt och strategiskt arbeta för att försöka minska dessa kostnader genom intern som extern samverkan.

Utifrån de ökade volymer vi ser inom barnavården finns behov av att rekrytera ytterligare medarbetare utöver budgetram för att klara uppdraget enligt gällande lagar och föreskrifter, vilket motsvarar en kostnadsökning på 5 000 tkr inför 2024.

Restad Gård, som är Nordens största flyktingförläggning, påverkar förvaltningens kostnader genom ökad personalbemanning utifrån arbete med förhandsbedömningar, utredningar och insatser för barnen som bor där. Placeringskostnader på HVB/Institutioner eller i familjehem söks åter från migrationsverket, men kostnader för personalens arbete samt ev. andra insatser utöver placeringar får kommunen själva bekosta vilket inte kan bedömas rimligt. Detta behov växlar över tid, men uppskattningsvis har arbetet de senaste två åren inneburit en kostnad motsvarande två till tre heltidstjänster. Dialog mellan kommundirektör, förvaltningschefer för barn- och utbildningsförvaltningen samt socialförvaltningen och respektive ordförande är inledd utifrån bedömd påverkan i syfte att lyfta bekymringen till statlig nivå.

Inom arbete, sysselsättning och integration där daglig verksamhet LSS är organiserad har det under de senaste fem åren skett en volymökning på närmare 30 % av antal brukare med lagstadgade beslut varför verksamheten har behövt utöka med nya verksamheter från 2022 för att kunna verkställa dessa beslut. Utökningen gällande personalresurser och lokalyta har inte varit möjlig att rymma inom budgetram. Att inte verkställa beslut har inte varit något alternativ då det är en lagstyrd verksamhet och vid icke verkställda beslut kan kommunen bli ålagd att betala vite vilket kan bli kostsamt.

Personligt stöd och omsorg har ett beräknat underskott med 9 000 tkr inför 2024 och då avseende köpta boendeplatser utifrån socialtjänstlagen, SoL, respektive lagen om stöd och service för funktionshindrade, LSS. Planering finns för att möjliggöra boende på hemmaplan under 2023 samt 2024 samt övriga åtgärder för att nå budgetbalans. Om samtliga åtgärder kan genomföras kan också verksamheten bidra till underskott inom annan verksamhetsinriktning.

Förvaltningen känner kostnadsmissigt av den ökade inflationen samt högre ränteläget då kostnaderna har ökat i relation till detta, ex. vis gällande blockhyra gentemot ABVB, interna köp mellan förvaltningar, leasing av bilar samt externa tjänster och köp. Denna utveckling är också en del av det prognosticerade underskottet förvaltningen beskriver inför 2024 och kostnadsutvecklingen kan komma att påverkas än mer inför kommande år som förvaltningen än inte kan överblicka. Åtgärder kopplat till detta är svårt att i dagsläget beskriva men interna dialoger mellan förvaltningar i kommunen gällande vem som ska bära respektive kostnader kan komma att bli aktuella.

Utifrån anvisningarna för mål – och resursplan 2024–2026, avseende budget 2024 och ekonomisk plan övriga år, ska nämnderna beskriva hur behoven kan rymmas inom föreslagen tilldelad ram.

För att klara finansiering inom ram gällande försörjningsstödkostnader, kostnader för placeringar av barn och unga, kostnader förstärkning av platser inom daglig verksamhet LSS samt till del kostnader inom personligt stöd och omsorg föreslår förvaltningen att åtgärder motsvarande 52 100 tkr genomförs och dessa beskrivs i dokumentet.

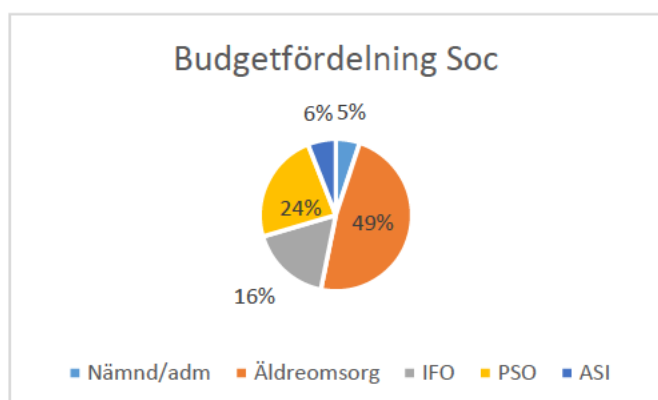
Socialnämnden

Förvaltningen har för 2023 erhållit riktade statsbidrag till äldreomsorgen motsvarande ca 25 000 tkr, varav ca 18 500 tkr utbetalas även 2024 så långt förvaltningen kan förstå och kan utifrån det finansiera de ekonomiska behov äldreomsorgens delar har för 2024 samt också för genomförd välfärdsteknik till detta område. Utan dessa riktade statliga bidrag hade äldreomsorgen respektive nämnd och administration inte klarat verksamheten inom beslutad budgetram 2024.

Inom mål- och resursplaneperioden finns en risk att förvaltningen står utan detta bidrag till äldreomsorgen, varför budget inom anslagsbindningsnivån riskeras att inte kunna täckas upp med statsbidrag.

Äldreomsorgen har under en längre tid tillbaka i jämförelse med jämförbara kommuner haft en högre nettokostnad. Med de åtgärder som genomförts ser vi att vi minskat våra nettokostnader och vi ser också att vi idag bedriver en mer kostnadseffektiv verksamhet. Att då fortsatt göra budgetminskningar utöver de som redan pågår i en växande verksamhet utifrån demografiska utmaningar bedöms svårt och med stora konsekvenser för medarbetare och brukare som följd.

Utifrån ovanstående perspektiv där vi beskriver vilka svårigheter som uppstår i att genomföra åtgärder inom äldreomsorg, behöver vi se överblicken avseende hur budgetomslutning/anslagsredovisningsnivå är beslutad. Utifrån det perspektivet står äldreomsorgen för cirka 50 procent av nämndens totala omslutning.

Utifrån den ekonomiska utmaningen förvaltningen står i har förvaltningsledningen för 2023 beslutat att:

- Anställningsrestriktioner råder.

- Genomföra översyn av riktlinjen hållbara scheman för att anpassa metodiken och planering än mer till budgetläget i en bemaningshandbok.
- Genomföra de budgetanpassningar som varje verksamhetsinriktning tagit fram på uppdrag av förvaltningschef och som beskrivs under respektive verksamhetsinriktnings beskrivningar.
- Genomföra extern genomlysning kopplat till biståndsenhet LSS samt verkställighet LSS.
- Slutföra åtgärderna inom särskilt boende äldre som beslutades inför 2020.
- Aktiviteter pågår och planeras ytterligare för att minska sjukfrånvaron och öka friskfaktorerna i förvaltningen och därtill kostnaderna för densamma.
- Skapa delaktighet i samtliga arbetsgrupper för att lyssna in medarbetarnas tankar/seen- den gällande kostnadseffektiva lösningar.
- Använda det riktade respektive generella statsbidrag som getts till äldreomsorgen för att täcka de kostnadsökningar vi ser kvarstår för 2024 riktat mot välfärdsteknik kopplat till äldreomsorgen och kostnadsökningar inom hemtjänst respektive särskilt boende äldre. Med det, tillsammans med pågående åtgärder bedöms dessa verksamheter klara budget i balans 2024.
- Förvaltningen har kostnad för avancerad sjukhusanknuten "hemsjukvård", vilket av förvaltningschef med medarbetare under en längre tid inte med självklarhet bedöms ska finansieras av socialförvaltningen med nämnd. Översyn av hälso- och sjukvårdsavtalet har genomförts gemensamt av parterna inom vårdsamverkan, och i denna översyn ingick den avancerade sjukvården som en del som sågs över. Det reviderade avtalet antogs inte då några av parterna valde att inte tacka ja till det, varför det tidigare hälso- och sjukvårdsavtalet fortsatt gäller. Förvaltningschef bedömer att fortsatt dialog i frågan behöver ske med NU-sjukvården och initiativ till det har sedan tagits. Här kan behov av samarbete med politik behöva ske.
- Följa framtagna handlingsplan gällande välfärdsteknik och digitalisering och under 2023 och 2024 inför digitala läkemedelsgivare samt e-tillsyn.

Socialnämnden

- Åtgärder för att bedriva en kvalitativ och effektiv verksamhet pågår ständigt inom förvaltningen och intensifieras än mer utifrån rådande läge.
- Vakanshållning av tjänster på administrativa avdelningen samt kvalitet och utveckling.

Ovanstående är åtgärder som förvaltningen genomför utifrån delegation.

Nedan följer en beskrivning av behov, förslag på åtgärder för politiskt ställningstagande samt konsekvensbeskrivningar kopplat till dessa per anslagsbindningsnivå och verksamhetsinriktning.

Förslagen innebär summerat:

Som beskrivs ovan har förvaltningen behov av budgetförstärkning till budget för utbetalt försörjningsstöd, samt till budgetförstärkning för att klara kostnader för institutionsplaceringar barn och unga. Förvaltningen har vidare behov av budgetförstärkning gällande den utökning utifrån volymökning som skett gällande platser inom daglig verksamhet LSS och för externa placeringar inom personligt stöd och omsorg. Behoven motsvarar 52 100 tkr. Förvaltningsledningen bedömer att socialnämnden skulle behöva tillföras dessa budgetmedel för att klara verksamhetens lagstadgade uppdrag inom ram.

Förvaltningen gjorde bedömningen inför 2021 års MRP-arbete att vi, för att klara välfärdsuppdraget gällande arbetslöshet och integration, och i det göra allt vi kan som förvaltning i att minska kostnad för försörjningsstöd, skulle behöva satsa oss ur det hela genom att stärka personalbemanningen inom arbetsmarknadsenheten, samt trygga integrationsenheten genom fast budget inom ASI. Vi ser att den förstärkning som tillfördes AME har gett resultat genom att försörjningsstödet har kunnat minska genom gemensamt metodiskt arbete. Att fortsätta minska i samma takt som tidigare bedöms mer utmanande utifrån det nationella läge som råder, men metodiskt arbete pågår för att minska än mer.

Förvaltningen har följt beslutet gällande heltid som norm och till det riktlinje hållbara schema. Förvaltningen ser att dessa delar som kostnader kopplade till borttagande av delade turer, övertalig tid som uppstår samt att fler medarbetare i dag arbetar heltid varit kostnadsdrivande och inte ryms inom social-

nämndens befintliga budgetram. Förvaltningsledningen ser viktigheten och nyttan med andemeningen i heltid som norm, men bedömer sig behöva medel för att klara uppgiften kopplad till det hela. 1 oktober träder ett nytt EU-direktiv i kraft gällande 11 timmars dygnsvila varför förvaltningen ser svårigheter i att återinföra delade turer där det tagits bort men också svårigheter i att finansiera de borttagna turerna samt fortsatt finansiera vidare minskning av dem då ekonomin inte tillåter det.

Utifrån kommunstyrelsens budgetanvisningar där nämnderna förväntas bedriva verksamheten inom tilldelad budgetram för 2024 föreslås nämndens åtgärd utan tillförda medel vara att:

- Genomföra åtgärder inom ASI med motsvarande 3 100 tkr för att klara utökad driftskostnad för daglig verksamhet LSS. Detta innebär reduktion av antalet medarbetare inom AME respektive daglig verksamhet LSS med sex tjänster.
- Avveckla ett boende inom LSS för att klara budget i balans inom personligt stöd och omsorg utöver de åtgärder verksamhetsinriktningen på egen delegation genomför. Detta innebär en kostnadsbesparing med 5 000 tkr på helårsbasis.
- Pausa arbetet med heltid som norm då bedömningen görs av förvaltningen att det inte är möjligt att rymma kostnadsökningen som avtalet innebär inom budgeterad ram.
- Anpassa arbetstidsmättet inom Kommunals avtalsområde lokalt till att motsvara det centrala avtalet om 38,25 för medarbetare som arbetar dag/kväll, vilket motsvarar en beräknad kostnadsbesparing med 20 000 tkr.

Individ- och familjeomsorgen arbetar aktivt med att strategiskt och metodiskt minska kostnaderna kopplat till såväl försörjningsstöd som placeringar barn och unga vilket får ses om en aktiv åtgärd för att närma sig budget i balans. Bedömningen görs dock att det är svårt att till fullo klara detta inom verksamhetsinriktningen varför åtgärder gällande arbetstidsmätt och pausande av heltid som norm får ses

Socialnämnden

som en åtgärd att klara kostnaderna för förvaltningens individ och familjeomsorg.

Förvaltningen kan ytterligare se över åtgärder gällande förebyggande verksamhet, men denna form av åtgärder bedöms inte gynna kostnadsutvecklingen som helhet utan bli kostnadsdrivande i andra delar varför dessa åtgärder inte föreslås i detta läge.

Att minska personaltätheten inom ASI kommer få konsekvenser i form av att arbetsmarknadsenheten inte kan bedriva samma offensiva arbete i samarbete med försörjningsstöd inom IFO för att stödja individer att nå egen försörjning samt att verksamheten kommer ha svårare att medverka till process avseende breddad rekrytering. Att minska personaltätheten inom daglig verksamhet kommer få arbetsmiljömässiga som kvalitetsmässiga konsekvenser.

Under varje anslagsbindningsnivå går att läsa aktiviteter och åtgärder som pågår, är planerade samt de till politik föreslagna och till det konsekvensbeskrivningar. Avslutningsvis i dokumentet kan också läsas förvaltningens totala konsekvensbeskrivning.

Anslagsredovisningsnivå nämnd och administration

Ekonomiska behov 2024

Verksamheterna har inga behov av ytterligare ekonomiska utökningar utan beräknar klara sig inom given budgetram 2024.

De största osäkerhetsfaktorerna kostnadsmissigt inom verksamheterna är satsningar på IT, digitalisering samt arbetet med kompetensförsörjning och att minska sjukfrånvaron. Målet är att implementering av nya IT system och digitala tjänster samt kompetensförsörjning ska klaras inom befintlig budget för hela förvaltningen samt med stöd av erhållna statsbidrag. Det förväntade underskottet på 5 000 tkr för digitalisering och välfärdsteknik härrör till satsningar kopplade till äldreomsorgen och kommer därför till del finansieras genom statsbidrag och andra medel inom verksamheten 2024. De vakanser som finns och kommer uppstå under perioden kommer särskilt att ses över för ställningstagande gällande återbesättning eller inte.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Socialförvaltningen står inför stora utmaningar i att klara välfärdsuppdraget på många plan. Antalet personer över 80 år ökar samtidigt som komplexiteten kring vård och omsorgsbehov blir än större. Sammantaget gör detta att större krav ställs på högre kompetens och rätt bemanning.

Ett sätt att frigöra resurser i förvaltningen till att möta fler inom budgetramen är att fortsätta arbetet med digital verksamhetsutveckling och införande av välfärdsteknik inom förvaltningens verksamhetsområden. Förvaltningen kommer följa framtagna handlingsplan för detta. Fortsatt utveckling kommer också ske gällande organisation för stöd och support av välfärdsteknik inom våra verksamheter.

Förvaltningen står inför en stor förändring genom direktivet kring skyddad yrkestitel för undersköterskor. Behov kommer att finnas av ytterligare kompetensutveckling för dem som inte har fullgod utbildning enligt direktivet.

Konsekvensbeskrivning

Erhålls inte statsbidrag i den utsträckning som planeras påverkas förvaltningens utvecklingstakt.

Anslagsredovisningsnivå äldreomsorg

Särskilt boende

Ekonomiska behov 2024

Prognosen för verksamhetsområdet 2023 beräknas till ett överskott på 2 400 tkr, varav 7 900 tkr är vilande budget för det nya äldreboendet i Vargön som beräknas stå klart i juni 2023. Denna prognos är baserad på att verksamheten under 2023 lyckas spara 7 000 tkr genom de åtgärder som satts in så att de särskilda boendena anpassar sin verksamhet till en budget i balans. Prognosen för 2024 visar att blockhyrorna kommer att öka med ca 9 000 tkr och tillsammans med de ofinansierade avancerade vårdärendena vi har idag där kostnaden beräknas till 10 200 tkr 2024 blir det samlade underskottet 9 800 tkr för 2024. Detta underskott beräknas kunna täckas av statsbidrag riktade mot äldreomsorgen då ökade blockhyror finansieras inom driftsbudgeten.

Socialnämnden

Kostnader inom verksamhetsområdet som kan knytas till sjukhusanknuten avancerad "hemsjukvård", vård för personer med trakeostomi i kombination med hemventilator, ryms inte inom budgetram. Bedömning görs att det inte med självklarhet är kommunen som huvudman som ska ta dessa kostnader. Dessa ärenden påverkar ekonomin och det är svårt att beräkna utvecklingen av antalet personer och genom det kostnaden. Personer med detta behov kräver stora personalresurser då man alltid måste jobba en till en och dessutom behöver ha ytterligare en personal som kan komma in väldigt snabbt om något skulle hända. Utöver detta är det lång utbildningstid för den personal som arbetar kring dessa personer då det krävs specialistkompetens för att kunna utföra vården samt att det ofta är brukare med andra sociala behov än övriga. Utöver detta så har övrig vårdtyngd för de som bor på våra särskilda boenden ökat och de som bor hos oss idag har/ska ha stora, varaktiga vård- och omsorgsbehov under hela dygnet.

Världsläget med stigande inflation och räntor påverkar i form av ökade omkostnader. Under det senaste året har omkostnaderna för våra särskilda boenden ökat avsevärt men intäkterna har inte ökat i samma omfattning. Detta påverkar då man inte får full kompensation för de pris- och ränteökningar som sker utan dessa ska hanteras inom ram. Detta kan komma att påverka kvaliteten på våra särskilda boende då man behöver omfördela de ekonomiska resurser som finns.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Verksamheten, särskilda boenden har under ett par år arbetat för att nå ekonomisk årseffekt utifrån 0,78 årsarbetare (åa) i täthet. Flera av enheterna har nått eller nästan nått budget utifrån 0,78 åa medan några av enheterna har större utmaningar att klara detta mål. Verksamheten genomför åtgärder under 2023 för att alla ska komma i balans och en översyn på enheterna kommer att behöva göras då flera av enheterna jobbat med viss övertalighet för att täcka helgturer och egen frånvaro. Även en översyn utifrån de olika förutsättningar gällande t ex utformning av husen samt storleken på avdelningar som kan påverka enheterna sker under 2023.

Det finns en osäkerhet i schemaarbetet i förhållande till "heltid som norm"/hållbara scheman och bortta-

gandet av delade turer. Dessa parametrar tillsammans gör att vi kan vara mer attraktiva som arbetsgivare men det krävs fler personal för att klara bemanningen på enheterna. Det är idag svårt att täcka helgturerna då det inte finns tillräckligt många fysiska personer anställda i verksamheten. Detta innebär att vi måste anställa fler vilket i sin tur leder till att vi har en övertalighet som måste hanteras under vardagar.

Ett exempel på detta kan vara:

Om behovet för att täcka helgerna på en enhet skulle motsvara 2–3 medarbetare som skulle jobba 40-60 % så får enheterna anställa 2-3 medarbetare men alla kommer att jobba 100 % utifrån heltid som norm. Detta innebär en övertalighet på mellan 1,2 - 1,8 åa som måste hanteras av enhetschefen utöver grundschema. Detta motsvarar cirka 1 000 tkr/enhet.

Arbetet för enheterna med att komma ner i rätt bemanning utifrån dagens förutsättningar kommer ske i samarbete med ekonom som jobbar mot verksamheten. Här kommer en översyn om förändrade schemaperioder ske då verksamheten ser ett behov av att jobba med fasta grundschema i stället för önskescheman. Ytterligare en förändring för att anpassa scheman är att korta ner schemaperioderna från 6 veckor till 4 veckor inom en 16 veckorsperiod. Denna förändring gör att man inom verksamhetsområdet tror sig kunna spara upp till 5 000 tkr.

Om enhetschef dessutom skulle ha möjlighet att styra tjänstgöringsgrad vid nyanställning skulle det påverka personalkostnaden med 1 700 tkr beräknad utifrån att 30 medarbetare anställs på 0,83 % i stället för 100 % under första året.

Om möjligheten ges att öka arbetstidsmättet från 36,75 timmar till 37,0 timmar per vecka som många andra kommuner förhåller sig till skulle det innebära en besparing på 1 200 tkr. Om man i stället väljer att förhålla sig till arbetstidsmättet 38,25 timmar per vecka (arbetstidsmätt inom kommunals centrala avtalsområde för obekvämt arbetstid) innebär det en besparing på 7 000 tkr för verksamheten.

Verksamheten måste också se över arbetsuppgifter för baspersonalen så att rätt person utför rätt arbete. Arbets sättet runt mathantering i samband med att det nya Odenköket stod klart påverkar också verksamheten utifrån ett nytt sätt att hantera och tillaga maten ute på enheterna. Detta är en arbetsuppgift

Socialnämnden

som bara lagts till ute på enheterna och som tidigare hanterades av kostenheten. Tidigare tillagades maten och levererades varm till boenden och personalen behövde bara tillaga/värma kvällsmaten. Idag kommer maten tre dagar i veckan och alla måltider och komponenter kommer kylas. Detta innebär att enheterna måste beställa och hantera stora mängder mat som kommer. Maten måste hanteras inom en viss tid för att maten inte ska bli förstörd. Detta är tid som idag tas ifrån omvårdnadsarbetet.

Ett större arbete gällande sjukfrånvaron måste ske. Sjuktalet inom verksamhetsområdet ligger högt och påverkar verksamheten på ett negativt sätt. Under de senaste åren kan mycket av de höga sjuktalet relateras till pandemin men även utan pandemin så ligger sjuktalet högre än i andra kommuner. En utmaning framöver kommer vara att sänka sjukfrånvaron och då framför allt korttidsfrånvaron som kostar oss pengar. Om man skulle kunna sänka korttidsfrånvaron med 1,0 % skulle det innebära en besparing på cirka 1 000 tkr. Ett problem är att när man tittar närmare på frånvaron ser man i många delar att denna inte är arbetsrelaterad utan ofta handlar om privata orsaker, psykisk ohälsa och/eller kroniska sjukdomar. Utbildning för både personal och enhetschefer samt skapa tydlighet gällande sjuk- och rehabiliteringsprocessen behöver göras inom verksamhetsområdet. Enhetscheferna har dessutom mycket personal och stort ansvar att hinna med det förebyggande arbetet och här sker ett arbete med "antal medarbetare/chef".

Ett större jobb med att se över de intäkter som tillhör verksamhetsområdet kommer att behöva göras. Verksamheten påverkas idag av yttre faktorer som inte kan påverkas som inflation och räntehöjningar. Här behöver en omvärldsanalys göras för att se om det går att höja intäkterna för att kompensera kostnadsökningarna något.

Verksamheten behöver fortsätta att skapa förutsättningar och jobba med digital teknik för att underlätta det dagliga arbetet för medarbetare. Det finns idag bra och intressant teknik som skulle kunna underlätta arbetet för våra medarbetare men som är dyr att köpa in. Dessutom behöver tekniken skapa ett mer värde för dem som bor på våra särskilda boenden. Systemvård och utveckling av befintliga system är också viktigt att hantera framöver.

Konsekvensbeskrivning

Att de statsbidrag som funnits och varit riktade till äldreomsorgen nu är på väg att fasas ut eller bli generella påverkar verksamheten negativt både på kort- och lång sikt. Det finns många övergripande beslut och krav som inte kan påverkas av kommunerna som det nu inte kommer att finnas finansiering till. Ett exempel på detta är det övergripande beslutet om rätten till heltid.

Särskilda boenden har påverkats mycket av den pandemi som drabbat samhället och vi har ett efterarbete att hantera och en personalgrupp att ta hand om. Vi behöver locka fler att vilja arbeta inom välfärdssektorn och skapa rätt förutsättningar för personalen att åter hitta balans mellan jobb och fritid. Om inte dessa förutsättningar skapas finns risk att sjukfrånvaron inte minskar eller till och med ökar, vilket påverkar och gör att det blir ännu svårare att rekrytera ny personal, både gällande chefer och baspersonal till verksamheten.

När verksamheten inte har tillgång till de riktade statsbidrag som hjälpt till att finansiera och stärka äldreomsorgen behöver besparingar ske. Sådana besparingar kan innebära en påverkan på kvaliteten och negativa konsekvenser på både kort och lång sikt, för verksamheten och hela äldreomsorgen såväl ur ett medarbetarperspektiv som ur ett brukarperspektiv. Besparingar kan komma att bli aktuella genom att verksamheten kan behöva dra ner ytterligare på personal antingen genom att sänka personaltäteten ytterligare eller lägga ner ett boende för att frigöra budget. Detta är ett mer effektivt sätt att kortsiktigt spara pengar. Det vi vet är att vi kommer sakna boendeplatser i framtiden utifrån att den reviderade behovsinventeringen avseende lokaler och boenden visar att antalet äldre personer (80+) ökar. Ett fortsatt arbete sker gällande vår behovsinventering avseende boendeplatser, för att se hur många särskilda boendeplatser kommer behöva finnas i Vänersborgs kommun i förhållande till andra jämförbara kommuner samt hur dessa platser ska fördelas inom vår kommun. Idag har vi tillfälligt öppnat upp 8 platser på Sörbygården som tidigare vakanshållits då vi inväntar öppnandet av det nya äldreboendet i Vargön. Om-

Socialnämnden

och tillbyggnationen av boendet beräknas vara klar i juni 2023.

Kostnader för blockhyror ligger under särskilda boendes budget och den ökning som verksamheten fått av dessa i samband med bland annat höjda räntor kommer att belasta driftsbudgeten. Konsekvensen av detta blir att man kommer få göra besparingar för att bekosta blockhyror genom t ex försämrad kvalitet och minskade utbildningsinsatser för baspersonal. Kompetensutveckling för medarbetare på särskilt boende kommer behövas framöver för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Det handlar om kompetensutveckling för redan befintlig personal, samt personer som är timanställda och utbildade i verksamheten. Bristen på utbildad personal kan komma att bli kännbar och därför måste fler få möjlighet till utbildning och kompetensutveckling.

Hemtjänst

Ekonomiska behov 2024

Prognosticerat underskott för 2023 är 15 000 tkr. Denna prognos är baserad på att kostnaderna ska minska med 17 000 tkr under 2023 då åtgärder startats upp och kommer fortsätta 2024. För 2024 planeras underskottet täckas av statsbidrag riktade mot äldreomsorgen. De åtgärder som vidtas är därför i syfte att minska underskottet för hemtjänsten men också för att bidra till förvaltningen. Hemtjänstens underskott är ett resultat av för höga personalkostnader i förhållande till effektivitetsmålen och tilldelad budget. En bidragande orsak är att alla enheter nu efterlever rutinen kring hållbara schema och har gjort anpassningar för en bättre arbetsmiljö samt beslutet gällande heltid som norm. Delade turer är borttagna, ökad grundbemanning och resursspass är implementerade utifrån rutin. Detta innebär sammantaget att vi har fler tillsvidareanställda på heltid vilket innebär ökade kostnader. Om alla nyanställda 2024 skulle anställas på 80 % blir besparingen ca 3 700 tkr.

Borttag av delade turer beräknas ha kostat 17 000 tkr på helårsbasis. Lagkravet på 11 timmars dygnsvila bedöms förhindra möjligheten att åter införa delade turer och minska kostnaderna. Kostnaderna kopplat till sjukfrånvaro och övertid ligger fortsatt på en hög nivå inom verksamheten. Kostnader kopplade till tjänste-

bilarna har också ökat och för 2022 hade vi kostnader på 1 200 tkr över budget.

Den framtid vi pratat om i många år, den framtid där kompetens och personalresurser är en bristvara, är här. Hemtjänsten är helt beroende av att kunna rekrytera utbildade undersköterskor för att leva upp till lagkrav, klara mer komplexa vårdbehov och delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter. Detta är också viktigt för en budget i balans, där personal med rätt kompetens kan planeras effektivt. Personalomsättningen i hemtjänsten för 2022 låg på 21,3 % vilket är en ökning från 15,0 % tidigare år. Introduktionen är idag mer omfattande vilket gör att kostnaderna för introduktion beräknas överstiga 1 000 tkr inom hemtjänsten.

Behov av att satsa pengar på äldreomsorgslyft och kompetensutveckling är avgörande för att vi ska klara vårt grunduppdrag. Det är också viktigt för att den personal vi rekryterar vill stanna och upplever att de kan utvecklas i sitt yrkesval.

Väntetiden för att få ett första erbjudande om särskilt boende har gått från 17 dagar 2021 till 59 dagar 2022. Om man då tackar nej till första erbjudandet kommer väntetiden öka ytterligare. Boendeplatser är kostsamma och i de allra flesta fall är hemtjänst billigare men det är viktigt att veta och följa när brytpunkten för detta sker och att nivån på boendeplatser påverkar hemtjänstens kostnader.

Hemtjänsten har under 2022 genomfört en stor omorganisation som nu ska möjliggöra ett nära ledarskap och en bra arbetsmiljö för både medarbetare och chefer. Det kommer också finnas bättre förutsättningar för att analysera sin verksamhet utifrån kvalitet, personal och ekonomi och därefter vidta åtgärder

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Hemtjänsten i Vänersborg har kommit långt när det gäller digitalisering och differentiering av arbetsuppgifter vilket annars är givna åtgärder för att effektivisera och komplettera de personella resurserna. Det vi ser behov att implementera är e-tillsyn och digitala läkemedelsgivare. Under 2023 finns kapacitet att påbörja arbetet med digitala läkemedelsgivare och för-

Socialnämnden

hoppningen är att e-tillsyn kan påbörjas 2024. Vidare behöver vi arbeta med de planerade insatserna hos vårdtagarna och att de följer vägledande nivåer och rutiner för hur mycket tid som ska planeras ut.

Att arbeta förebyggande och att möjliggöra för vårdtagaren att åter bli självständig är något vi måste satsa mer på. Det är i första hand en rättighet enligt SoL och nu måste vi hitta nya och mer ingående samarbete med Kommunrehab och MEA projektet. I en tid där antalet äldre i behov av hjälp ökar så kan detta projekt leda till att antalet vårdtagare ökar men inte insatstiden då man fått stöd att klara sig själv igen. Här vill vi verkligen satsa och är i startgroparna för att utöka samarbetet.

Ovanstående åtgärder kan ses som grundläggande och bedöms inte räcka för att spara 15 000 tkr och därför behöver andra åtgärder övervägas att sättas in. Som inledningsvis nämndes så har hemtjänsten kommit långt när det gäller följsamhet av rutin Hållbara schema och genom det heltid som norm. När vi ökat grundbemanningen så har fler heltider anställts, oavsett om det varit förenligt med enhetens personalbehov eller inte. All övertalig tid har blivit resurspass och hemtjänstens medarbetare har tagit ett stort ansvar i att arbeta på andra arbetsplatser för att få ut sin tid. Trots det har vi tider under dagen som varit svårare att fylla för att täcka en effektiv rad. Nu behöver en översyn av rutinen för Hållbara schema göras för att avgöra vad som är möjligt inom budgetram och utifrån förändrade förutsättningar genom krav på 11 timmars dygnsvila. Vi behöver arbeta mot mer behovsanpassade schema för att få ut maximalt av tillgänglig arbetstid. Vi kan minska kostnaderna inom hemtjänsten med ca 5 000 tkr om kortare schemaperioder införs (4 veckor istället för 6 veckor). Fortsatt användning av s.k. 30 tjänster bedöms vara mycket kostnadseffektivt. Hemtjänsten har idag 20 personer som arbetar enbart helg vilket på årsbasis beräknas spara nästan 9 700 tkr. Ett lokalt avtal gällande veckotidsarbetsmåt ligger lägre i Vänersborg än vad som är avtalat centralt mellan Kommunal och arbetsgivarna. Vid höjning av veckotidsarbetsmåt finns kostnadsbesparingar att göra. Sommaren 2023 prövar vi på de flesta enheter att ha tre semesterperioder vilket gör att vi begränsar antalet semestervikarier. Det blir en förväntat besparing på 1 900 tkr.

År 2020 infördes centrala planerare med målet att få en effektiv planering genom samordningsvinster men

också effekter på kvalitén. Nu ska en utvärdering göras för att se om vi lever upp till de förväntningar och mål kring ekonomi och kvalitet som sattes upp vid införandet. Detta arbete kommer påbörjas under våren 2023.

Sjukfrånvaron är fortsatt hög även om vi kan se nedåtgående kurva på långtidssjukskrivningarna. Hemtjänsten har arbetat intensivt med många olika aktiviteter för att förebygga och åtgärda de höga sjuktalen. Dessvärre ser vi inte den effekt vi önskat än och vi hoppas nu att de förändrade rekommendationerna vid Covid-19 kan göra att korttidssjukfrånvaron minskar. Vi arbetar oavsett det vidare med många olika åtgärder för att minska sjuktalen.

Nattpatrullen och Larmmottagningen har avvecklats under 2022 och ingår nu i ordinarie hemtjänst. Det är en åtgärd främst för att enhetschef får ansvar för insatserna och kvalitén över hela dygnet på enheten men även de insatser som sker relaterat till trygghetslarmen. Det är också en kvalitetshöjning då kontinuiteten ökar på natten och inställelsetiderna är kortare då vi nu har 4 larmbilar i gång. Det är för tidigt att avgöra om antalet larmbilar är förenligt med behovet och det får läggas plan för en första utvärdering under hösten 2023.

Slutligen behöver en översyn av de s.k. hemgångsbesluten göras för att se om de bidrar till ökade kostnader och hur de påverkar upplevelsen och kvalitén vid utskrivning från sjukhus.

Konsekvensbeskrivning

Under pandemin gjordes många satsningar på äldreomsorgen i Sverige. Man såg brister men behövde också rikta satsningar för att säkerställa kompetensen och få sökande till yrket. Vi står nu fortfarande inför de utmaningarna men med minskade statliga bidrag, och detta kräver kraftfulla åtgärder för att klara verksamheten inom tilldelad budget.

Med de förslag på åtgärder som vi nu tar fram riskerar det att försämra arbetsförhållandena i Vänersborgs kommun och vi blir mindre attraktiva på arbetsmarknaden. Vi backar flera år när det gäller att skapa hållbara anställningar och att kunna leva på sin lön som undersköterska. Vi riskerar tappa värdefull kompetens och med det påverkas kvaliteten i insatserna hos vårdtagarna. Det får också negativa följddef-

Socialnämnden

fekter då det skapar ökad stress och oro hos medarbetarna, sjukfrånvaron riskerar att öka, kontinuiteten försämras och det blir svårt att rekrytera nya medarbetare.

Trots åtgärder behöver kvaliteten gentemot vårdtagaren bibehållas men det blir en utmaning då risken finns för ökad personalomsättning, tillfälliga anställningar och snävare tid vid utförande av insatserna. Med ovanstående åtgärder kan en konsekvens bli att upplevelsen och tryggheten hos vård- och omsorgstagaren försämras och som en långtgående effekt av det kan behovet av särskilda boendeplatser öka.

Vård, stöd och utredning

Ekonomiska behov 2024

Prognosen för verksamhetsområdet visar på ett underskott 2023 med 1 095 tkr. Verksamhetsområdet kommer att vidta åtgärder för en budget i balans under 2023. Utöver budgetram finansieras verksamhetsområdet under 2023 med statsbidrag på ca 2 700 tkr för att finansiera utökning av sjuksköterskor. En ökning av kostnader för medicinskt färdigbehandlade patienter på sjukhus påverkar utfallet under 2023 och det finns en osäkerhet kring det totala utfallet.

Justeringar inom budgetram för 2024 kommer genomföras inom verksamhetsområdet. Det är ett fortsatt behov av att fortsätta med förebyggande och kompetensutvecklande insatser under 2024. Vi kommer att minska dessa aktiviteter för att finansiera driften av lagstadgade insatser. Ett stort behov av korttidsvård och växelvård gör att vi behöver fortsatt bemanna upp för en hög beläggning.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Optimal bemanning ställer krav på systemstöd och en god planering. Genom att se över heltid som norm och minska antalet heltidsanställningar kan kostnaderna minska och ändå möjliggöra att bemanna upp behovet i verksamheten. Veckoarbetstidsmålet skulle kunna höjas till det som centralt avtal anger vilket skulle ge ca 0,8 årsarbetare inom korttid/växelvård.

Verksamhetsområdet satsar fortsatt på utveckling av hälsofrämjande och förebyggande aktiviteter för seniorer i kommunen, i syfte att öka livskvalitet och självständighet för enskilda samt minska inflödet till äldreomsorgens verksamheter. Ett av verktygen för att nå ovan mål är projektet "Senior i VBG" som vi ser som en fortsatt investering för framtiden och samverka ska fortsatt ske med föreningslivet. Utöver det så satsar vi på att arbeta med att förstärka stödet för att öka den enskildes aktivitetsförmåga i hemmet. Vi kommer satsa på att öka självständigheten för brukare med beslut om hemtjänst för att minska omfattningen av stödbehovet.

Under 2024 kommer utmaningen fortsatt vara omställningen nära vård där patienten/brukaren ska få en personcentrerad och samordnad vård som stärker hälsan. Utmaningen med att gå från sjukhusvård till nära vård ställer krav på kommunen i samverkan med vårdcentralerna. Patienternas behov ökar och utmaningen är att göra anpassningar inom budgetram under 2024.

Hemsjukvården som ansvarar till stor del för den kommunala primärvården kommer fortsatt att arbeta med en hemsjukvård i hela Vänersborg. Resurserna kommer att fördelas utifrån patienternas behov och inte geografiska områden.

Den personcentrerade vården och individens behov i centrum ska genomsyra alla verksamheter och rymmas inom budgetram. Anpassningar kommer att genomföras utifrån gällande lagkrav. Omställningen till nära vård ökar kostnaderna för kommunen och inom verksamheten. Vi planerar för att ställa om planeringen för att möta framtidens behov inom budgetram. För att möta behovet inom äldreomsorgen och personligt stöd och omsorg har Hemsjukvården arbetat med att kompetensutveckla och kvalitetssäkra omvårdnaden för våra brukare/patienter. Statsbidrag har finansierat utvecklingsköterskor under 2022 och 2023 och detta kommer inte att rymmas inom budget 2024. Vi minskar med 6 sjuksköterskor för att anpassa till budgetramen.

En ökning av utbildningar kring manuella förflyttningar och rehabiliterande förhållningssätt har skett under 2023 och nu planeras en fortsättning i mindre omfattning under 2024.

Verksamheterna ska möjliggöra metodutveckling än mer gällande välfärdsteknik och digitalisering. Medar-

Socialnämnden

betarna ska kunna tillgodose ett större behov och fler brukare/patienter.

Vi anpassar resurserna på bemanningsenheten för att få utrymme för att satsa på ett planeringssystem för bemanning. Schemaläggning kommer att ske utifrån budget och verksamhetsbehov.

Konsekvensbeskrivning

De flesta insatser inom verksamhetsområdet är lagstyrda och kan inte minskas, men kvaliteten på utförandet kan komma att påverkas.

Vid behov av budgetanpassningsåtgärder så är tänkbara nedskärningar på icke lagstyrda, uppsökande och förebyggande insatser som till exempel, Träffpunkter, frivillig samordnare, förebyggande inom kommunala primärvården i form av utbildningsinsatser utbildade medarbetare nu och framåt, i en tid där personal och kompetensförsörjningen är en av våra största utmaningar kan det få stora konsekvenser.

Hemsjukvården kommer inte att med stöd av extra sjuksköterskor höja kompetensen bland baspersonal i vardagen. Det finns en oro inför att vi kommer att öka antalet utbildade medarbetare i våra verksamheter och risken är att kvaliteten brister om vi inte kan kompetensutveckla löpande för att klara arbetet i vardagen.

Konsekvenser på lång sikt blir att vi har svårt att senarelägga biståndsbedömda insatser vilket i sin tur kan leda till ökad belastning på hemtjänst och särskilt boende. Möjligheten att synas i framkant för en god utveckling med fokus på brukare/patient "vad är viktigt för dig" kan vara svårt att förverkliga i Vänersborg.

Anslagsredovisningsnivå Individ- och familjeomsorg

Ekonomiska behov 2024

Behovet inför 2024 är 12 000 tkr är kopplat till försörjningsstöd, 26 000 tkr för placeringar av barn och unga och 5 000 tkr för personalkostnader. Omfördelningar internt bidrar med motsvarande 3 000 tkr så det totala behovet 2024 landar på 40 000 tkr.

De ekonomiska utmaningarna framåt för IFO är framför allt kostnaderna för försörjningsstöd samt kostnader för insatser i form av placeringar av barn och unga, men även för övriga insatser riktade mot denna

ser för baspersonal och även uppsökande för att möjliggöra egen aktivitetsförmåga. Konsekvenserna blir att fler medborgare får behov av biståndsbedömda insatser tidigare än om vi jobbar med förebyggande insatser.

Genom att anpassa till mer fasta scheman så minskar möjligheten för medarbetarna att önska arbetspass, men de kommer att kunna se sitt schema för en längre period framåt. Ett IT-system ger möjligheter att följa upp och göra analyser på enhetsnivå och vi säkerställer kunskapen hos våra schemaläggare för att ge stöd i verksamheterna. En konsekvens med att inte erbjuda heltid till alla är att medarbetarna får svårt att leva på sin lön och att de får en lägre pension. Att höja veckoarbetstidsmålet kan innebära att medarbetare väljer att inte arbeta i Vänersborgs kommun. Med tanke på utmaningen att rekrytera målgrupp samt personal. Resultat för IFO 2022 var ett underskott på 3 800 tkr där kostnaderna för placeringar av barn och unga på HVB och institution var huvudorsaken till underskottet. För 2022 tilldelades socialnämnden ett tillfälligt budgetanslag på 16 000 tkr avseende kostnader för försörjningsstöd, vilket bidrog till försörjningsstödsenhetens överskott för 2022 med drygt 5 100 tkr och detta bidrog i sin tur också till verksamhetens totala resultat. Prognos 2023 för IFO är ett underskott med 28 900 tkr.

Kostnaderna för försörjningsstöd har succesivt minskat de senaste två åren, huvudorsaken till detta bedöms vara ett effektivt metodiskt arbete avseende brukare med hög ohälsa, utökad samverkan med Arbetsmarknadsenheten för brukare med arbetsförmåga i kombination med en minskad arbetslöshet under 2022, då behovet av arbetskraft ökade efter pandemin inom vissa yrkesområden.

I Arbetsförmedlingens prognos som publicerades 23-02-06 (*"Prognos för utbetalningar 2023-2026"*) framgår att arbetslösheten beräknas öka under 2023 och första halvåret 2024 med anledning av lågkonjunkturen för att därefter stabiliseras. De som kommer att drabbas särskilt av detta är de som står längre bort från arbetsmarknaden, t. ex personer utan gymnasieutbildning, utrikesfödda etc. Här finns det självklart en risk att behovet av försörjningsstöd kommer öka både på kort och lång sikt.

Riksnormen höjdes inför 2023 med 8,6 %, i jämförelse med tidigare års höjningar som legat på ca 2 %. Tro-

Socialnämnden

ligtvis kommer vi att se höjningar av riksnormen även de närmaste åren på grund av inflation och konjunktur.

Bedömningen görs att budgetförstärkning behöver ske avseende kostnader för utbetalt försörjningsstöd, då det inte är möjligt att få en budget i balans. I prognosen för 2024 beräknas ett underskott med 12 000 tkr, vilket inte kan täckas inom ram.

Antalet orosanmälningar kring barn- och unga har ökat kraftigt de senaste åren, men särskilt under 2022. Under perioden 2018–2022 har antalet orosanmälningar och inkommande information ökat med 61 % (1 436 st. 2018 att jämföras med 2 314 st. 2022). Antalet placeringar och därmed också kostnader för barn och unga har också ökat kraftigt de senaste åren. Särskilt stor ökning har skett avseende HVB- och institutionskostnader för unga i åldern 12–18 år. Prognosen för placeringar barn och unga på institution och HVB för 2022 är i dagsläget ett underskott på 19 700 tkr. Antalet placerade barn och unga på institution är väldigt kostnadskrävande och svåra att prognostisera på längre sikt. Målet är alltid att placeringen ska vara så kortvarig som möjligt tills de akuta behoven är tillgodosedda och kan övergå i annan insats. Här finns dock en betydlig risk att behovet av placeringar kommer att ligga fortsatt högt, inte minst med tanke på den nationella utvecklingen där vi ser ökat antal orosanmälningar, placeringar och att barn- och ungas psykiska hälsa försämrats.

I nuläget har vi på grund av ökade volymer inom barnvården också behov av att rekrytera ytterligare personal utöver budgetramen för att klara uppdraget enligt gällande lagar och föreskrifter.

Restad Gård, som är Nordens största flyktingförläggning, påverkar också barn- och ungdomsvården och genererar ökade kostnader för personal utifrån arbete med förhandsbedömningar, utredningar och insatser för barnen som bor där. Placeringskostnader på HVB/Institutioner eller i familjehem söks åter från migrationsverket, men kostnader för personalens arbete samt ev. andra insatser utöver placeringar får kommunen själva bekosta vilket inte kan bedömas rimligt. Detta behov växlar över tid, men uppskattningsvis har arbetet de senaste två åren inneburit en kostnad motsvarande tre heltidstjänster.

Det har de senaste åren genomförts ett flertal lagändringar och det ligger nu förslag på ytterligare lagänd-

ringar inom barnvården. Utifrån utredningen "Lex Lilla hjärtat" har ett flertal lagändringar införts under 2022. Lagändringarna innebär att placeringen inte får upphöra för tidigt och att socialtjänstens skyldigheter förändras:

När barn tvångsvårdas på grund av missförhållanden i hemmet får socialnämnden inte besluta att vården ska upphöra förrän de omständigheter som föranleder vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt.

Skyldighet för socialnämnden att överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud. Att besluta om flyttningsförbud kan vara ett sätt att hindra en abrupt hemflytt, som barnet kan ta skada av.

Dagens skyldighet för socialnämnden att överväga vårdnadsöverflyttning tidigareläggs, från tre till två år. Vårdnadsöverflyttningar kan skapa bättre förutsättningar för kontinuitet och trygghet i vården.

Skyldighet för socialnämnden att följa upp situationen efter att en placering upphört.

Ytterligare förändringar som är på gång handlar om barn som skyddsplaceras utifrån våld i nära relation tillsammans med sina föräldrar. Det bor nästan lika många barn som våldsutsatta vuxna på skyddat boende i Sverige. Insatsen har hittills saknat reglering i lag, men regeringen har aviserat att skyddat boende ska bli en ny placeringsform med kvalitetskrav och tillståndsplikt från tidigast 2023-07-01. Reformen ska stärka barnrättsperspektivet och tydliggöra att barn på skyddat boende ska ha egen placering. Detta kommer att innebära ökat antal HVB-placerade barn för kommunerna samt en ökad kostnad. Regeringen har aviserat ett finansieringsförslag som SKR bedömer är undermåligt och inte ens kommer att täcka 10 % av den verkliga kostnaden för kommunerna. Utöver ökade kostnader för placeringarna så kommer detta även att innebära högre arbetsbelastning för personalen.

Under 2021–2023 har det utgått statliga bidrag till kommunerna i syfte att säkerställa att familjehemsplacerade barn får sina behov tillgodosedda. Kommunen har rekviderat statligt bidrag med ca 800 tkr per år för perioden 2021–2023. Bidraget har mestadels använts till kostnader för nödvändig personalförstärkning på grund av ökade behov och nya lagkrav. Bidraget upp-

Socialnämnden

hör efter 2023, vilket innebär att inför 2024 får dessa kostnader finansieras på annat sätt.

Ny lag trädde i kraft 2022-01-01 som innebär att alla föräldrar måste delta i informationssamtal vid kommunens familjerätt om de inte kommer överens om vårdnad, boende och umgänge innan talan kan väckas vid Tingsrätten. Detta har inneburit en ökad arbetsbelastning för den verksamheten och krävde en personalförstärkning inför 2022 från tre till fyra tjänster som finansierades genom fördelning inom IFO inom befintlig budgetram.

23-04-20 öppnar en gemensam Mini-Maria mottagning för unga med missbruk och psykisk ohälsa i samarbete mellan Fyrbodals kommuner och Västra Götalandsregionen. Denna planering har pågått under lång tid. Kostnad för medfinansiering för Vänersborg beräknas till ca 700 tkr/år som finansieras via beslut om ramökning inför 2023.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Samarbetet med ASI och arbetsmarknadsenheten är en viktig del i arbetet på försörjningsstödsenheten. Behovet av arbetsmarknadsenhetens insatser är stort av lämplig aktivitet/insats med syfte att hitta snabbaste vägen till självförsörjning. Detta utvecklingsarbete i samverkan pågår kontinuerligt och intensivt på alla nivåer. Digitalisering av ansökningsprocessen (e-tjänst) startade under 2020 och är nu väl implementerad. Behov finns att fortsätta utveckla digitalisering och ev. automatisering av handläggningsprocessen, i första hand i syfte att ge handläggarna mer tid över till motivations- och förändringsarbete med brukare för att de snabbare ska nå självförsörjning.

Utvecklingsarbete pågår kontinuerligt kring våra hemmaplanslösningar och förebyggande arbete riktat mot barn och unga och deras föräldrar. Enheterna arbetar aktivt för kvalitativa utredningar som ska matchas med insatser utifrån individuella behov. Samarbetet med skolan är också viktigt i detta arbete och här pågår ett utvecklingsarbete utifrån ett särskilt uppdrag från de båda förvaltningscheferna. Placering på institution skall vara den sista lösningen om barnet/den unge inte kan skyddas i hemmiljön. Att uppmärksamma barns behov av stöd tidigt är viktigt för att kunna arbeta förebyggande för att undvika större insatser som t.ex. placering. Under 2023 kommer vi att starta upp ett samarbete enligt modellen SSPF (Skola,

Socialtjänst, Polis, Fritid) i syfte att tidigt uppmärksamma ungas behov och erbjuda förebyggande insatser.

Under våren 2023 startas ett arbete upp på IFO med att genomlysa samtliga placeringar på HVB/institution i syfte att identifiera ev. behov av ytterligare insatser på hemmaplan för att minska kostnaderna för placeringar.

Då behovet av fler tjänster inom barn och unga är stort, kommer verksamheten att inför 2024 om möjligt göra anpassningar internt för att omfördela medel för att finansiera ytterligare två heltider. För att denna ramanpassning ska vara möjlig krävs att antalet hushåll avseende försörjningsstöd inte ökar avsevärt, det samma gäller antalet ärenden på vuxenenheten. Behovet av utökning är dock större än så, bedömningen i dagsläget är att behov finns av utökning av totalt fem heltidstjänster inom barnvården på grund av det ökade inflödet. I dag hanteras detta genom anlitan av konsulter som kostar ca dubbelt så mycket som en anställd socialsekreterare.

Vuxenenheten arbetar aktivt med att utveckla insatser på hemmaplan för våra brukare med missbruks- och beroendeproblematik som lett till mycket få placeringar och generellt låga kostnader jämfört med andra kommuner för målgruppen. Sedan omorganisationen inom IFO september 2021 ansvar vuxenenheten även för att utreda och ge stöd till vuxna som utsatts för våld i nära relation. Här pågår ett fortsatt arbete med att utveckla insatser på hemmaplan även för denna målgrupp.

Inom vuxenhetens utförlarled som i dag är uppdelat i två team, kommer en översyn att göras om det finns möjlighet att sammanföra dessa till ett team. Under 2023 kommer ett analysarbete göras kring möjligheten att schemalägga samtlig personal, idag arbetar ett team endast dagtid. Målet är att man på detta sätt kan minimera behovet av vikarier genom att använda sin tillsvidareanställda personal på ett mer effektivt sätt mellan arbetsgrupperna samt att våra brukare ska kunna få sina behov tillgodosedda på ett bättre sätt. Detta skulle också kunna leda till att man kan genomföra gruppverksamheter i högre omfattning utanför dagtidsarbete.

Konsekvensbeskrivning

Socialnämnden

Mycket hög andel av arbetet som utförs på IFO är lagstyrt med höga krav på kvalitet i alla delar av myndighetsutövning och beviljade insatser. Inom IFO finns också behovet av att vara ständigt beredda för akuta insatser som inte kan vänta, i vissa delar kan man därför likna arbetet med "blåljusverksamhet" utifrån tillgänglighet och beredskap.

Om vi inte erhåller ramökning för placeringskostnader och personalförstärkning inom barnavården samt kostnader för försörjningsstöd så kan det bli nödvändigt att omfördela resurser från det förebyggande arbetet till myndighetsuppdraget, dessa åtgärder kan dock endast täcka en liten del av kostnadsbehovet.

Vid behov av budgetåtgärder så är de enda tänkbara nedskärningarna inom IFO icke lagstyrda, uppsökande och förebyggande åtgärder såsom

t. ex fältverksamheten och förebyggande föräldrastöd. Risken med dessa neddragningar är att behoven av de biståndsbedömda insatserna ökar på sikt om barn och föräldrar inte kan erhålla tidigt stöd i förebyggande syfte. Detta skulle också innebära minskad möjlighet till samverkan med barn och utbildningsförvaltningen, kultur och fritidsförvaltningen, polismyndigheten etc.

Anslagsredovisningsnivå Personligt stöd och omsorg

Ekonomiska behov 2024

Personligt stöd och omsorg har ett beräknat underskott med 9 000 tkr inför 2024 och då avseende köpta platser SoL respektive LSS. Åtgärden för att komma till rätta med underskottet är bland annat att föreslå att arbetstidsmättet 36,75 tim/vecka höjs till 38,25 tim/vecka vilket skulle innebära en kostnadsbesparing med cirka 6 000 tkr. Detta kräver lokala förhandlingar med fackförbundet samt dialog med personal och förhandlingsutskottet, vilket innebär att utfallet av kostnadsbesparingen är osäkert.

När det gäller processen av ett nytt boende på Lindås så fortgår den enligt plan. Det är inte klart i dagsläget vem som kommer få i uppdrag att bygga det nya boendet på Lindås då det finns två olika förslag, Vänersborgsbostäder eller samhällsbyggnadsnämnd med förvaltning. Om alla beslut fattas efter lokalplanering och

kommande projektering, bedömer förvaltningen att ett nytt boende kan stå klart till år 2025. Därefter kan personligt stöd och omsorg verkställa hemtagning av tre till fyra köpta externa platser som är tänkta för boende på Lindås. Detta för med sig en kostnadsbesparing om 8 700 tkr. Däremot har vi idag inte någon driftsbudget avsatt utan detta får tittas på under 2024 och inför MRP 2025.

I övrigt pågår det planering för hemtagning av två externt köpta platser till höst/vinter 2023 med planerat avslut senast vid årsskiftet 2023–2024. Vi planerar också avsluta en person i juni 2024. Detta sammantaget kommer förbättra resultatet för personligt stöd och omsorg under 2024 med 4 900 tkr. Köpta platser är dock en mycket oförutsedd post såväl ekonomiskt som för verksamheten, då det kan tillkomma placeringar som vi idag inte kan överblicka.

Personligt stöd och omsorg arbetar med planering att ta över två boendeavdelningar på Ekeliden efter att det särskilda boende äldre flyttat till nya Nordkroksvägen 6A. Beräknad inflyttning för personligt stöd och omsorgs boendeenheter är under höst/vinter 2024. Verksamheten kommer lämna lokaler/lägenheter på Storegårdsvägen och Kastanjevägen. Syftet med detta är att organisera om till en enhet med större omsorgs/vårdnads behov samt en enhet med mindre somatiska behov. Driftsbudget finns för dessa boendeenheter. Det finns dock en osäkerhet kring hyra då vi inte vet i dagsläget vad eventuella ombyggnationer kommer medföra för ytterligare kostnader som då kommer läggas på nuvarande hyra. De två boendeenheter kommer få lättare att samarbeta och samplanera personalresurserna när de organiseras i samma lokal. De lägenheter som Storegårdsvägen lämnar kommer Vänersborgsbostäder hyra ut som trygghetsboenden 70 plus, likt de som redan hyrs ut i samma område, vilket ses som en positiv utveckling genom att antalet ökar i kommunen.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Verksamhetsinriktningen har inlett en översyn av målgruppen på alla våra boende utifrån ålder, omsorgsbehov och övriga behov. Vår bedömning är att det idag är en viss differentiering på enskilda boende utifrån ålder och omsorgsbehov. Ambitionen är att mer renodla inriktningen på våra boende och därtill stärka kompetensen bland medarbetarna utifrån de boendes speci-

Socialnämnden

fika behov. Verksamhetens bedömning är att detta kan bli mer kostnadseffektivt personalmässigt avseende schemaläggning och övrig planering och då ytterst en kostnadsbesparing i slutändan. Vi bedömer också att vi får högre kvalitet för den enskilde på varje boende.

Personligt stöd och omsorg står i ett vägskalet avseende lediga boendeplatser. Vår bedömning är att vi inför sommaren/hösten 2023 kommer att ha sju lediga boendeplatser varför förslaget inför 2024 är att lägga ned ett boende enligt LSS med sex platser. Detta innebär en kostnadsbesparing med 5 000 tkr på helårsbasis för att få budget i balans under 2024.

Verksamheten kommer fortsatt aktivt arbeta med korttidsfrånvaron under 2023–2024 och där är målsättningen att sänka korttidsjukfrånvaron med 1,0 % under perioden. Detta skulle generera en besparing med cirka 500 tkr på årsbasis. Vi samarbetar med interna HR-partners, företagshälsovård och jobbar på enhetsnivå i arbetsgrupperna med aktiviteter för att öka friskfaktorerna. Verksamhetsledare har handledning under våren 2023 i syfte att stärka dem i sin roll.

På förvaltningsnivå har vi tagit beslut om att se över våra riktlinjer avseende Hållbara schema och ta fram en bemanningshandbok. Detta beslut innebär att vi framåt kommer fokusera på EU direktivet avseende 11 timmars dygnsvila. Vi vet inte i dagsläget om detta beslut blir kostnadsdrivande för personligt stöd och omsorgs del utan det får ytterligare beräknas. EU direktivet skall vara verkställt den 1 oktober 2023, och det bedöms försvåra möjligheten att schemalägga med delade turer.

Verksamheten fortsätter att arbeta med övertidsuttag på alla enheter. Vid bokslut 2022 hade vi en kostnad på 3 000 tkr brutto. Här finns många parametrar som vi behöver se över. Verksamheten ser att mertiden har minskat men att övertiden har ökat vilket bedöms vara en konsekvens av att fler arbetar heltid. Vår målbild är att under perioden 2023 och 2024 sänka våra övertidskostnader med 25 % vilket innebär minskade kostnader/årsbasis med cirka 750 tkr. Detta innebär även att våra medarbetare får mer tid för återhämtning och en mer förutsägbar arbetsmiljö.

Personligt stöd och omsorg kommer också att genomföra en övergripande genomlysning av hela verksamheten under året via extern aktör. Internt kommer vi också genomföra vissa insatser i syfte att effektivisera och vara mer kostnadseffektiva.

Totalt kommer personligt stöd och omsorg ha en målbild om att, inför och under 2024 genomföra kostnadsbesparingar med 17 100 tkr.

Denna bedömning bygger naturligtvis på att oförutsedda poster, köp av externa platser inte ökar, att andra faktorer som pandemi eller likande inte återuppstår igen och andra omvärldsfrågor, kan påverka vår ekonomiska utveckling negativt.

Konsekvensbeskrivning

Planeringsarbete för flytt av boende på Storegårdsvägen och Kastanjevägen har påbörjats. Risk- och konsekvensbeskrivningar har genomförts på arbetsplatsmötet, APM, information på lokal samverkansgrupp, LSG samt förvaltningsövergripande samverkansgrupp, FSG har genomförts. Personerna boende på boendeenheter har informerats. Regelbundna träffar med Vänersborgsbostäder avseende anpassningar utifrån våra behov gällande byggnaden sker.

Nedläggning av gruppboende kommer naturligtvis innebära konsekvenser för de boende varför det är viktigt att informera de boende, anhöriga och företrädare i god tid för att kunna genomföra en handlingsplan för varje enskild individ.

Personalmässigt kommer det naturligtvis innebära konsekvenser och här kommer det genomföras en övergripande risk- och konsekvensanalys inför förändringen på FSG, LSG men också på APM nivå. Vår bedömning är att personalen kan omplaceras till andra enheter inom verksamhetsområdet. Vid eventuella arbetsmiljöproblem på grupp- respektive individnivå kan vi erbjuda stöd via företagshälsovård eller HR specialist.

Anslagsredovisningsnivå Arbete, Sysselsättning och Integration

Ekonomiska behov 2024

Inom verksamhetsområde Arbete, Sysselsättning och Integration har Daglig verksamhet ett beräknat underskott på 4 100 tkr i prognos 2023. Verksamheten räknar inför 2024 kunna göra neddragningar kopplat till personal motsvarande 1 000 tkr så att behovet inför 2024 ligger på 3 100 tkr.

Socialnämnden

Underskottet förklaras av att det senaste fem åren skett en volymökning på närmare 30 % av antal brukare med beslut på insatsen daglig verksamhet LSS och att för att kunna verkställa nya beslut har nya verksamheter öppnats utan medel tillförts budgetram.

I början av 2022 nåddes gränsen då varken personalresurs eller lokalyta räckte till för att ta emot fler brukare inom daglig verksamhet. För att kunna verkställa fler beslut om daglig verksamhet var man tvungen att starta upp nya verksamheter. Detta innebar en ökad kostnad för personalresurs och lokalyta.

Att underlåta att verkställa beslut har inte varit något alternativ då det är en lagstyrd verksamhet och vid icke verkställda beslut kan kommunen bli ålagd att betala vite vilket kan bli kostsamt.

När det gäller daglig verksamhet finns det en svårighet i att antalet brukare stadigt ökar utan att medel tillförs budgetram. Utmaningen de senaste åren har varit att ta emot fler personer med beslut inom befintlig ram och erbjuda dem en daglig verksamhet av god kvalitet.

Personalen har fått stöd i att anpassa sina arbetsmetoder för att kunna ta emot fler personer och har i detta gjort ett fantastiskt arbete. Här har det varit viktigt att arbeta mycket med planering och förebyggande arbete för att få det att fungera när grupperna blir större. Det har också varit viktigt att se över och förtydliga vilka arbetsuppgifter som ingår i personalens uppdrag inom daglig verksamhet, och vad som åligger annan verksamhet att utföra. Detta för att använda resurserna på optimalt sätt. En modell för hur personalen ska arbeta med stegvis förflyttning har jobbat fram, med syfte att fler personer ska ta steget till externa platser och/eller uti i reguljärt arbete.

Då volymökningen av beslut på daglig verksamhet enligt LSS bidrar till att kommunens LSS-utjämningsbidrag ökar, kan det tyckas rimligt att ekonomiskt behov täcks av kommunens LSS-utjämningsbidrag. Detta behov lyftes inför MRP 2023 men hör sammades inte.

Arbetsmarknadsenheten beräknas ha budget i balans 2023 och beräknas klara sig inom budget 2024. En omfördelning med 1 000 tkr har skett från AME till Daglig verksamhet. Under 2023 fick AME en ramhöjning på 500 tkr avseende lokalhyra för Remöblera.

Verksamhetsförändringar och ramanpassning

Åtgärder kommer att genomföras under 2023 för att närma oss en budget i balans. Kostnaderna ska minska med 1 000 tkr genom minskning av personalresurs och omfördelning av medel inom ASI:s totala ram. Samtidigt kommer en plan läggas för att minska ytterligare kostnader under 2024. Denna kommer bland annat innehålla översyn och effektivisering av nyttjandet av lokaler och personalresurser. Bland annat kan samlokalisering av mindre arbetsplatser inom daglig verksamhet verka kostnadsdämpande både vad det gäller lokalhyra och personella resurser.

Efter att flera kostnadsdämpande åtgärder genomförts under 2022/2023, bedöms det ekonomiska behovet för att klara verksamheten utifrån volymökning uppgå 3 100 tkr för år 2024.

Om medel inte tillförs verksamheten kommer verksamhetsanpassningar att behöva göras både inom daglig verksamhet och AME för att få budget i balans. Det kommer att innebära neddragning av personalresurser motsvarande sex heltidstjänster.

Konsekvensbeskrivning

Att minska personaltätheten inom daglig verksamhet kommer att få konsekvenser för såväl brukare som personal. Personalen har idag redan stora grupper och det kommer att bli än svårare att räkna till för den enskilde individen. Det kan leda till en försämrad arbetsmiljö med ökad sjukskrivning som följd.

Då Arbetsmarknadsenheten arbetar så gott som utslutande med personer som uppbär försörjningsstöd kommer en verksamhetsanpassning få effekter på förvaltningens kostnader för försörjningsstöd. En verksamhetsanpassning bestående av neddragning av personalresurs inom arbetsmarknadsenheten innebär minskade möjligheter att motivera, rusta och matcha försörjningsstödstagare till utbildning, sysselsättning och arbete. Detta leder till minskade möjligheter till självförsörjning för den enskilde individen och kostnaderna för försörjningsstöd kommer att öka. Neddragning av arbeidskonsulenter innebär att det kommer att fattas färre beslut om arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Neddragning av arbetsledare inom de praktiska verksamheterna innebär minskade intäkter för arbetsträningsplatser.

Socialnämnden

Övergripande konsekvensbeskrivning

Socialnämnden med förvaltning har fått i uppdrag av Kommunstyrelsen att bedriva verksamheten inom givna budgetram för 2024, samt beskriva åtgärdsförslag för att nå budgetbalans om så inte bedöms kunna ske. De kostnader, relaterade till kommuninvånarens behov av lagstadgade insatser, som socialnämnden genomför bedöms budgetramen inför 2024 överstigas med sammanlagt 52 100 tkr.

Vid resursbrist, enligt Kommunallagen ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras. Nämnderna ska se till att verksamheternas innehåll och omfattning är anpassade till beslutad budgetram och vid konstaterade budgetavvikelser ska åtgärder vidtas så att de ekonomiska ramarna hålls. Förvaltningsledningen har satt in flertalet åtgärder under 2023 för att minska kostnaderna inom förvaltningen, ex vis anställningsrestriktioner och förvaltningen arbetar aktivt utifrån dessa.

Att lämna förslag på besparingsåtgärder motsvarande den summa vi ser svårigheter att klara inom pågående åtgärder, i en förvaltning som möter ett ökat lagstadgat behov hos flertalet av målgrupperna, som redan genomfört stora förändringar för att anpassa verksamheten ekonomiskt inom flertalet områden bedöms svårt. Ytterligare besparingar inom dessa verksamhetsområden bedöms som mycket svårt att kunna genomföra i dagsläget.

De uppgifter förvaltningen genomför är till allra största del tvingande och lagstyrda. I arbetet med att ta fram åtgärdsförslag har ledningen sett över vilka kostnadsbesparingar som kan föreslås per anslagsredovisningsnivå och verksamhetsinriktning för att bidra till helheten inom förvaltningen.

Förslagen till åtgärder kan komma att påverka kommande kostnadsutveckling och kan komma att påverka medarbetares upplevelse av arbetsmiljö och anställningsvillkor vilket kan komma att försvåra rekrytering till förvaltningen. Åtgärderna kan komma att påverka enskilda individers möjlighet till inkludering i samhället, innehållet i utförande av insats i förhållande till hur verksamheterna är uppbyggda idag, utblivna nödvändiga förebyggande satsningar för att bedriva en god och säker vård och omsorg samt risk för neddragning av personal.

För alla berörda personalgrupper finns risk för ökad stress och oro i samband med förändringarna samt en ökad arbetsbelastning. Risk och konsekvensbedömningar behöver göras med åtgärdsplaner på verksamhets- och enhetsnivå. Stöd av företagshälsovård finns att tillgå vid behov både på grupp- och individnivå.

Bedömning

Socialförvaltningen har skrivit fram en mål- och resursplan 2024–2026 i balans utifrån Kommunstyrelsens beslutade ram, samt utifrån anvisningarna gällande mål- och resursplan. Förvaltningens ledning har sett över vilka neddragningar som kan föreslås inom förvaltningen för att bedriva verksamheten utifrån de tilldelade medlen 2024.

Socialförvaltningen möter många kommuninvånare i behov av insatser och stöd i vardagen utifrån de myndighetsbeslut de blivit beviljade. I kommunens omvärldsanalys konstateras att den äldre och den yngre målgruppen ökar i Vänersborg de kommande åren.

När det gäller den äldre målgruppen ser vi en ökning de kommande tio åren då personer födda på 40-talet är en stor generation. För förvaltningens del får detta konsekvenser i form av att framförallt behovet av hemtjänst och hemsjukvård i ordinärt boende dygnet runt ökar. Att barnen och ungdomarna blir fler i Vänersborg påverkar också förvaltningen som kan komma att möta fler unga som är i behov av våra förebyggande, stödjande och beslutade, frivilliga som lagstadgade insatser inom våra olika lagrum.

Att genomföra minskning av antalet boendeplatser inom LSS ses som möjligt, men kommer att påverka upplevelsen hos de boende samt medarbetare genom förändringen som sker avseende flytt till annat boende respektive arbetsplats.

Att minska platsantalet gällande boendeplatser inom äldreomsorgen bedöms inte möjligt utifrån den demografiska utvecklingen varför det inte är med som förslag. Konsekvensen av att genomföra en sådan förändring skulle leda till att personer som blivit beviljad särskild boendeplats får vänta länge innan plats kan erbjudas vilket påverkar dem, deras anhöriga samt kostnad för och medarbetare inom hemtjänst och hemsjukvård. Förvaltningen har under 2022 samt hittills under 2023 sett konsekvensen av att ett äldreboende varit vakanshållet och med bas av den kunskapen be-

Socialnämnden

döms det inte möjligt att i dagsläget avveckla ett boende. Dock kan en omstrukturering framöver behöva genomföras då den demografiska utvecklingen av äldre är störst inom centrala Vänersborg och mindre i de norra delarna.

Socialförvaltningen arbetar inom många välfärdsområden och utifrån flertalet lagstiftningar som styr socialt arbete, social omsorg, hälso- och sjukvård och kommunalt aktivitetsansvar. Vi möter också många kommuninvånare utifrån våra främjande, uppsökande och förebyggande enheter. Dessa insatser syftar enligt lagstiftningen till att möjliggöra ett stöd som skapar mer värde, och som fördröjer behovet av mer omfattande individuellt utformade insatser. Utan möjlighet till att bedriva förebyggande och hälsofrämjande insatser inom förvaltningen och kommunen ökar behovet av biståndsbedömda insatser, vilket är mer kostnadsdrivande för förvaltningen.

Lagändringar som kommer träda i kraft påverkar förvaltningens kostnader på så sätt att kraven stärks gällande vad vi ska utforma för insatser utan att budgetkompenserande stöd tilldelas. Mer och mer övergår till lagstadgade krav även kring det som tidigare i lagstiftningen beskrivits som bör och genom det kunde väljas genomföra eller inte. Detta påverkar att förvaltningen inte har samma utrymme som tidigare vad som går att välja bort att genomföra.

Förvaltningschef med ledning gör bedömning att nämnden skulle behöva tillföras medel för att klara individ- och familjeomsorgens uppdrag inom budget för försörjningsstöd, budget för placeringar av barn och unga utifrån socialtjänstlagen respektive lagen om vård av unga i vissa fall, men också budget för arbete, sysselsättning och integration utifrån behov av utbyggnad av daglig verksamhet LSS utifrån volymökningarna.

Mellan 2019 och 2020 la förvaltningen fram åtgärdsförslag motsvarande 42 800 tkr, vilka till största del genomförts samt slutförs under 2023.

Utifrån de beskrivningarna som ges under respektive verksamhetsinriktning bedömer förvaltningsledningen att ytterligare åtgärder inom äldreomsorgen är mycket sårbara att genomföra då verksamheten är i växande utifrån demografisk utveckling, då dessa verksamheter redan genomfört stora förändringar, måste få slutföra de aktiviteter och åtgärder som pågår samt återhämta sig efter den pandemi som pågått. Att ge-

nomföra ytterligare besparingsåtgärder än de som redan pågår bedöms inte rimligt.

En översyn genomförs nationellt gällande införande av en eventuellt ny äldreomsorgslag. Vad denna kommer innehålla samt hur de kommer påverka socialnämnd med förvaltning i Vänersborg vet vi inte idag och det bedöms också utifrån det perspektivet oklokt att genomföra åtgärder i detta skede.

Kommunstyrelsen är övergripande ansvarig för arbetsmarknad- och integrationsfrågorna i kommunen. Socialnämnd med förvaltning är utförare av dessa. Utifrån detta bär vi kostnaderna som uppstår utifrån de samhälleliga utmaningar som finns utifrån arbetslöshet, ej lyckad etablering samt kostnadsöverväringar som uppstår genom att andra huvudmän har förändrat sina arbetssätt och nivåer på bidrag. Hur Vänersborgs kommun ska lösa arbetsmarknads- och integrationsfrågorna är en gemensam angelägenhet och inte enbart ett arbete för socialnämnd och socialförvaltning. Ett gemensamt arbete har startat inom kommunens organisation gällande "att gå från försörjningsstöd till yrkesliv". Detta arbete behöver längre tid på sig att implementeras innan vi kan se ytterligare positiva effekter.

Socialförvaltningen har minskat kostnaderna för försörjningsstöd under 2021 och 2022 samt har plan för fortsatt arbete i syfte att minska kostnaderna än mer. Bedömningen som går att läsa i dokumentet är att nämnden behöver tillföras budget på 12 000 tkr för försörjningsstöd för 2024.

Då volymökningen av beslut på daglig verksamhet enligt LSS bidrar till att kommunens LSS-utjämningsbidrag ökar, kan det, från förvaltningens sida bedömas rimligt att ekonomiskt behov täcks upp av del av kommunens LSS-utjämningsbidrag. Detta som ett alternativ till att nämnd med förvaltning får vidta åtgärder inom annan verksamhet som kommer leda till negativa konsekvenser.

Socialförvaltning och nämnd förfogar enbart över de verksamheter som finns inom nämndens ram, men i ett ekonomiskt utsatt läge, där många kommuninvånare är i behov av lagstadgade välfärdstjänster både på frivillig som tvingande basis inom nämndens verksamhetsområden bör frågan ställas hur resurser eventuellt kan omfördelas inom hela kommunens verksam-

Socialnämnden

hetsområde för att kommunen och socialförvaltningen ska klara välfärdsuppdraget ekonomiskt.

De åtgärder förvaltningen styr över att föreslå är de fyra som beskrivs i dokumentet med tillhörande konsekvensbeskrivningar.

Situationen i omvärlden påverkar världen och så också Sverige och vår kommun. Hur denna utveckling fortsatt kommer påverka kommunen och vår förvaltning få vi följa men det kan komma att leda till ökade kostnader för förvaltningen inom flera verksamhetsinriktningar som inte går att överblicka nu.

Socialnämnden

Inventarier

Verksamhet/Projekt, mkr	2024	2025	2026	S:a
Utgifter Administration	0,5	0,5	0,5	1,5
Äldreomsorg	4,5	4,5	4,5	13,5
Individ- och familjeomsorg	0,5	0,5	0,5	1,5
Omsorg om funktionshindrade	0,5	0,5	0,5	1,5
Arbetsmarknadsavdelningen	0,3	0,3	0,3	0,9
S:a Utgifter inventarier	6,3	6,3	6,3	18,9

Kommentarer till inventarieanslag:

Socialnämnden har behov av ny- och återinvesteringar i möbler och hjälpmedel. Ökade driftskostnader täcks inom ram.